

[Начало](#) > ... > [Семейноправни Въпроси И Наследство](#) > [Родителска Отговорност — Родителски Права И Право На Лични Отношения С Детето](#) > Portugal

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Съдържание,
предоставено от

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

Португалия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителската отговорност представлява правомощия и задължения, възложени на родителите във връзка с техните деца. Родителска отговорност се упражнява по отношение на децата, докато те навършат пълнолетие или станат дееспособни (еманципират се) (член 1877 от Гражданския кодекс). Пълнолетие се навършва на 18-годишна възраст. Малолетните или непълнолетните лица, които са достигнали 16-годишна възраст, стават дееспособни при сключване на брак (член 132 от Гражданския кодекс).

Родителската отговорност включва следните права и задължения на родителите по отношение на техните деца (членове 1877—1920-В от Гражданския кодекс):

- образование на децата чрез осигуряване на общо и професионално обучение, особено за деца с физически и умствени увреждания;
- насърчаване, според възможностите на родителите, на физическото и умственото развитие на децата;
- осигуряване на издръжката на децата и покриване на разходи, свързани с тяхната безопасност, здраве и образование;
- представляване на децата;
- изпълняване на ролята на управител на имуществото на децата със същата грижа, с която се управлява собствено имущество;
- упражняване на родителските права по отношение на децата и определяне на местопребиваването на децата;
- осигуряване на връщането на децата с прибегване до публичен орган, ако е необходимо, в случай че напуснат дома на родителите или са отведени от него;
- вземане на решение относно религиозното образование на деца под 16-годишна възраст;
- в зависимост от степента на зрялост на децата — вземане под внимание мнението им по важни семейни въпроси и признаване на самостоятелността им да организират сами живота си.

От друга страна:

- децата имат задължението да се подчиняват на родителите си;
- децата не могат да напускат дома на родителите си или дома, в който родителите им са предвидили те да живеят, нито могат да бъдат отвеждани от него;

- родителите не са задължени да осигуряват издръжката на своите деца или да покриват разходите за тяхната безопасност, здраве и образование, доколкото децата сами могат да покриват тези разходи от доходите, свързани с тяхната работа, или от други доходи;
- родителите могат да използват доходите от имуществото на своето дете, за да покриват разходите за издръжката, безопасността, здравето и образованието на детето, както и други нужди на семейния живот в рамките на разумното;
- родителите не са задължени да бъдат поръчители в качеството си на управители на имуществото на своето дете, освен когато това се отнася за ценни книжа и е сметено за необходимо от съда предвид стойността на имуществото.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Като общо правило, родителска отговорност за детето носят неговите родители (член 1901 от Гражданския кодекс).

Родителите упражняват родителска отговорност по взаимно съгласие. Ако няма съгласие по въпроси от особено значение, всеки от родителите може да предяви иск пред съд, който ще направи опит за помирение; ако помирение е невъзможно, съдът изслушва детето, преди да вземе решение, освен ако това не е препоръчително поради сериозни обстоятелства.

Когато е установен произход само по отношение на единия от родителите, родителската отговорност може да бъде възложена със съдебно решение на съпруга/съпругата или регистрирания партньор на родителя, който да я упражнява заедно с него. Съвместното упражняване на родителска отговорност в този случай зависи от подаването на заявление от родителя и неговата/неговия съпруга/съпруг или регистриран партньор. Когато е възможно, съдът трябва да изслушва детето (член 1904а от Гражданския кодекс).

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Да, при следните условия:

Единият или и двамата родители са възпрепятствани(член 1903 от Гражданския кодекс):

Когато единият от родителите не е в състояние да упражнява родителска отговорност поради отсъствие, недееспособност или друга пречка, постановена от съда, отговорността трябва да упражнява другият родител. Ако другият родител е възпрепятстван от това по силата на съдебно решение, отговорността трябва да се упражнява от следните лица в предпочитания ред (член 1903 от Гражданския кодекс):

- съпругът/съпругата или регистрирания партньор на който и да е от родителите;
- член на семейството на който и да е от родителите.

Тези правила се прилагат, *mutatis mutandis*, и когато е установен произход само по отношение на единия от родителите.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Упражняването на родителска отговорност в случай на развод, законна раздяла, обявяване на брак за недействителен или унищожаване на брак се урежда от следните принципи (член 1906 от Гражданския кодекс):

- родителската отговорност по въпроси от особено значение за живота на детето се упражнява съвместно от двамата родители в съответствие с условията на брака, освен в случаи на явна неотложност, когато всеки един от родителите може да извършва действия самостоятелно, като

- предоставя информация на другия родител колкото е възможно по-скоро;
- когато се установи, че съвместното упражняване на родителска отговорност по въпроси от особено значение за живота на детето противоречи на интересите на детето, с мотивирано решение съдът определя тази отговорност да се упражнява от единия от родителите;
 - упражняването на родителска отговорност във връзка с ежедневните дейности на детето се пада на родителя, с когото детето обичайно пребивава, или на родителя, с когото пребивава временно; последният обаче, при упражняване на своите отговорности, не следва да действа в противоречие с най-подходящите образователни насоки, определени от родителя, с когото детето обичайно пребивава;
 - родителят, който е отговорен за упражняване на родителската отговорност във връзка с ежедневните дейности, може да я упражнява лично или да делегира упражняването ѝ;
 - съдът определя местопребиваването на детето и правата на посещение според интересите на детето, като отчита всички свързани обстоятелства, а именно съгласието на родителите и готовността, изразена от всеки от тях, за насърчаване на нормалните отношения на детето с другия родител;
 - родителят, който не упражнява родителска отговорност — напълно или частично — има право да бъде информиран за начина, по който се упражнява тази отговорност, по-специално във връзка с образованието и условията на живот на детето;
 - съдът винаги взема решението си в съответствие с интересите на детето, включително поддържането на близки отношения и с двамата родители, насърчаването и приемането на споразумения или вземането на решения, които благоприятстват наличието на достатъчно възможности за контакт с двамата родители и за споделяне на отговорностите помежду им.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

За да бъде правно обвързващо споразумението относно родителската отговорност, то трябва да бъде одобрено от съда или от длъжностното лице по гражданското състояние в една от формите, посочени в отговорите на въпроси 6 и 10.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Страните могат да използват алтернативни средства за разрешаване на спора, както преди да поискат намесата на съда, така и в хода на съдебното дело.

Медиация преди намесата на съда

Преди да заведат дело пред съда, родителите могат да използват публична или частна семейна медиация, за да постигнат споразумение относно родителската отговорност.

В Португалия медиацията е доброволна. Страните по семеен конфликт, свързан с техните деца, могат по споразумение да използват публична или частна семейна медиация, преди да бъде заведено съдебно дело. След като е бил предявен иск, съдът също така може да насочи страните към медиация, но не може да им я наложи, ако те не са съгласни или възразяват.

Задължително одобрение на споразумението

След като постигнат споразумение в резултат на медиация, за да бъде то обвързващо и изпълнимо, страните трябва да подадат заявление за одобрение на споразумението пред съда или длъжностното лице по гражданското състояние, според случая.

За делата, свързани със семейни въпроси, които попадат в компетентността на длъжностното лице по гражданското състояние, се изисква предварително съгласие на страните. В противен случай те попадат

в компетентността на съдилищата (член 12 от Декрет-закон № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на главната прокуратура и службите по гражданско състояние).

Службите по гражданско състояние имат компетентността да одобряват споразумението във връзка с родителската отговорност единствено когато то е приложено към споразумение за развод или законна раздяла по взаимно съгласие. Преди одобрението от длъжностното лице по гражданското състояние прокуратурата изготвя становище относно споразумението, доколкото то се отнася до родителската отговорност, свързана с непълнолетни или малолетни деца.

Когато семейната медиация се провежда преди да бъде предложено съдебното дело и нейната цел е единствено да бъде уредена родителската отговорност, свързана с непълнолетни или малолетни деца (без споразумението да бъде прилагано към споразумение за развод или за законна раздяла), страните трябва да поискат одобрение на това споразумение от компетентния съд.

Частна медиация

Ако страните се възползват от частна медиация, те ще трябва да заплатят хонорарите на медиатора. Размерът на хонорара, правилата и графикът за медиация се определят в протокола за медиация, подписан от страните и от медиатора в началото на медиацията. Министерството на правосъдието е изготвило списък с медиатори, които страните могат да прегледат, за да изберат частен медиатор. Списъкът може да бъде намерен на адрес:

https://dgpj.justica.gov.pt/Portals/31/GRAL_Media%C3%A7%C3%A3o/Lista_mediadores_SMF_22.06.2022.pdf?ver=pOryP-EUNyJ3-8mw8cJ_Kw%3d%3d

Публична медиация

За да използват публична медиация, страните следва да се свържат със службата за алтернативно разрешаване на спорове на Генералната дирекция за политиката в областта на правосъдието (Direcção Geral da Política de Justiça) и да поискат насрочване на сесия преди процедурата по медиация. Това може да бъде направено по телефон, по електронна поща или чрез електронен формуляр, който е на разположение на адрес <http://smf.mj.pt/>. По време на публичната сесия преди процедурата по медиация между страните и медиатора се подписва протокол за медиация. В него се определя срок, насрочват се сесии и се обясняват процедурните правила. Цената за публична семейна медиация е 50 EUR за всяка страна, независимо от броя насрочените сесии. Таксата от 50 EUR се заплаща от всяка от страните в началото на публичната медиация. Хонорарите на медиаторите, работещи чрез публичната система, не се заплащат от страните. Те се плащат от Генералната дирекция за политиката в областта на правосъдието в съответствие със законоустановена тарифа.

Сесиите за публична медиация могат да се провеждат в помещенията на Генералната дирекция за политиката в областта на правосъдието или в осигурени помещения в общината по местопребиваване на страните.

При публична медиация страните могат да изберат медиатор от списък с подбрани публични медиатори. Списъкът с публични медиатори може да бъде намерен на посочения по-горе уебсайт.

Списък на медиаторите в системата за семейна медиация

Ако страните не изберат медиатор, службата за алтернативно разрешаване на спорове на Генералната дирекция за политиката в областта на правосъдието посочва един от медиаторите от списъка на публичните медиатори в последователен ред и при отчитане на близостта на областта на местопребиваване на страните. По принцип това назначаване се извършва по електронен път.

Бележка: Дейността на системата за семейна медиация (CCM) се урежда от Министерска заповед за изпълнение № 13/2018 от 22 октомври 2018 г.

Правна помощ (Закон № 34/2004 от 29 юли 2004 г. — Достъп до правото и съдилищата)

Ако страните имат право на правна помощ, тя може да покрие разходите за медиация.

Медиация и технически изслушвания от специалист в хода на съдебно производство

(Закон № 141/2015 от 8 септември 2015 г. — Правна рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство, изменен със Закон № 24/2017 от 24 май 2017 г.)

Ако страните отнесат въпроса до съда, се образува гражданско производство за уреждане на упражняването на родителската отговорност, което започва с насрочване от съдията на среща с родителите (член 35 от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство).

Ако родителите не могат да постигнат съгласие на срещата, съдията ще спре производството за максимален период от два до три месеца, в зависимост от случая, и ще насочи родителите към медиация (ако са съгласни да използват този метод) или към техническо изслушване от специалист (което може да бъде наложено на родителите като задължително) (член 38 от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство).

В края на този период съдията се информира за резултата от медиацията или от техническото изслушване от специалист и определя дата за продължаване на срещата, за да се потвърди и/или одобри споразумението (член 39 от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство).

Ако в края на този етап родителите не могат да постигнат споразумение, следва съдебната фаза от производството — родителите се уведомяват, че трябва да подадат своите писмени изявления и да представят доказателства — следвана от разследване и постановяване на съдебно решение.

Наличната информация относно медиацията може да бъде намерена на адрес:

<https://dgpj.justica.gov.pt/Resolucao-de-Litigios/Mediacao>

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Важно е предварително да се подчертае, че в Португалия в случай на развод, раздяла, унищожаване на брака, както и в случаите, когато няма брак или съжителство на семейни начала на родителите, решението за упражняване на родителската отговорност винаги трябва да се взема въз основа на три съществени аспекта:

- упражняването на родителските права по отношение на детето;
- договореностите относно посещенията;
- издръжката, дължима на детето.

Казано с други думи, задължението за предоставяне на издръжка на малолетно или непълнолетно лице се счита за една от родителските отговорности и принципно се урежда заедно с останалите родителски отговорности, макар че в определени случаи може да бъде предявен иск единствено с цел определяне и промяна на дължимата на детето издръжка.

Съдът може да се произнася по следните въпроси (членове 6 и 7 от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство):

- да учредява настойничество/попечителство и управление на имуществото;
- да назначава лице, което да извършва стопанска дейност от името на малолетното или непълнолетното лице, а освен това да назначава довереник, който да представлява детето, спрямо което се упражнява родителската отговорност, извън съда;
- да урежда упражняването на родителската отговорност и да разглежда въпроси, свързани с нея;
- да определя издръжката, дължима на малолетното или непълнолетното лице и на децата на възраст над 18 години или станалите дееспособни лица, които продължават своето висше или професионално образование;
- да подготвя и разглежда принудителното изпълнение за издръжката;
- да разпорежда предаването на детето на съдебните власти;
- да разрешава на законния представител на малолетното или непълнолетното лице да изпълнява

определени действия, да потвърждава тези, които са извършени без разрешение, да урежда приемането на дарения;

- да взема решение относно обезпечението, което родителите трябва да предоставят в полза на своите малолетни или непълнолетни деца;
- да постановява пълно или частично лишаване от правото да се упражнява родителска отговорност и да установява ограничения за упражняването ѝ;
- да проверява служебно майчинството и бащинството;
- да взема решение, в случай на несъгласие между родителите, относно името и фамилията на малолетното или непълнолетното лице;
- да установява отношенията на гражданското упражняване на родителските права (apadrinhamento civil) и да постановява тяхната отмяна;
- да регулира взаимодействията между детето и неговите братя и сестри и възходящи родственици;
- ако има настойничество/попечителство или управление на имуществото — да определя възнаграждението на настойника/попечителя или управителя, да взема предвид освобождаването, освобождаването от отговорност или отстраняването на настойника/попечителя, управителя или член на настойническия съвет, да изисква и преценява отчетни документи, да разрешава замяната на законната ипотека и да определя увеличаването и замяната на предоставеното обезпечение, както и да назначава ad hoc настойник/попечител, който да представлява детето извън съда;
- да назначава ad hoc настойник/попечител, който да представлява малолетното или непълнолетното лице във всяко производство за настойничество/попечителство;
- да взема решения относно увеличаването и замяната на обезпечението, дадено на непълнолетно или малолетно дете;
- да изисква и преценява отчетните документи, които родителите трябва да предоставят.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Като общо правило, не. Дори ако упражняването на родителските права по отношение на малолетното или непълнолетното лице бъде възложено само на единия родител, родителска отговорност по въпроси от особено значение за живота на детето носят и двамата родители, освен ако с решението не се определя, тази отговорност се носи само от единия от тях (член 1906 от Гражданския кодекс).

Що се отнася до останалите аспекти на въпроса, те вече са разгледани подробно в отговора на въпрос 4.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

На практика съвместно упражняване на родителските права означава следното:

- родителската отговорност се упражнява съвместно и от двамата родители, които вземат решения по въпроси, свързани с живота на детето, при същите условия, както ако имат брак;
- детето може последователно да пребивава при всеки от двамата родители.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

Процедурни методи за завеждане на съдебни дела, свързани с родителска отговорност

Процедури за полагане на грижи и закрила

Ако малолетното или непълнолетното лице се намира в ситуация, която може да застраши неговата безопасност, здраве, нравствено възпитание или образование, и ако упражняването на родителската отговорност е ограничено чрез прилагането на една от мерките за полагане на грижи и закрила, посочени в отговора на въпрос 3, се образува производство за полагане на грижи и закрила, което в зависимост от случая е от компетентността на комисиите за закрила на децата и младежите или от компетентността на съдилищата.

Граждански производства за настойничество/попечителство

В останалите случаи относно уреждане на упражняването на родителска отговорност, посочени в отговора на въпрос 7, ще бъде започнато гражданско производство за настойничество/попечителство, което е от компетентността на съдилищата.

Процедури от компетентността на службите по гражданско състояние

Когато има споразумение относно уреждането на упражняването на родителска отговорност, независимо дали то е приложено към споразумение за законна раздяла или развод, случаят се отнася до службата по гражданско състояние. Длъжностното лице по гражданското състояние има задължението да одобри споразумението за родителска отговорност, след като изслуша становището на прокуратурата.

Бележка: Когато бракоразводното производство е образувано без съгласието на другия съпруг, компетентност има съдът, а процедурата е под формата на специално бракоразводно производство без съгласието на другия съпруг. Ако в хода на делото страните постигнат споразумение, съдът преобразува производството в производство за развод по взаимно съгласие и одобрява споразуменията, включително във връзка с родителската отговорност, ако има непълнолетни или малолетни деца.

Формалности и документи, които трябва да бъдат приложени (те варират в зависимост от формата на процедурата и от компетентния орган):

Процедура за полагане на грижи и закрила в комисията за закрила на децата и младежите (член 97 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск)

- Процедурата започва с получаване на писменото известие или със записване на устните сведения или факти, с които комисията разполага.
- За ситуации с висока степен на риск могат да докладват: всяко лице, субектите с компетентност по въпросите на децата и младежите, самите непълнолетни или малолетни лица, родителите, законният представител или лицето, което фактически упражнява съдържанието на родителските права.
- Процедурата в комисията за закрила включва събирането на информация, запитванията и проверките, които са необходими и подходящи за установяване на положението, за мотивиране на решението, за прилагане на съответната мярка и за нейното изпълнение.
- Процедурата се организира по опростен начин, като действията и запитванията, които се извършват или се изискват от комисията за закрила и представляват основата за изпълнение на посочените в предишния параграф действия, се записват в хронологичен ред.
- Що се отнася до всяка процедура, процесът на вземане на решение се описва в обобщена форма заедно с изложение на мотивите за решението.

Процедура за полагане на грижи и закрила в съдилищата (член 100 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск)

- Процедурата започва с получаването на първоначална молба, подадена от прокуратурата, от родителите, от законния представител, от фактическите настойници/попечители или от дете на възраст над 12 години.
- Процедурата се състои от фазите на разследване, съдебно производство, постановяване на решение и изпълнение на мярката.
- Не е задължително никой от страните да назначава адвокат на първа инстанция, освен в следните ситуации, при които съдът задължително назначава адвокат на малолетното или непълнолетното лице: когато интересите на малолетното или непълнолетното лице и тези на родителите му,

законния му представител или неговия попечител/настойник са в конфликт; когато това бъде поискано от малолетното или непълнолетното лице; в съдебни производства, в които малолетното или непълнолетно лице винаги трябва да бъде представявано от адвокат или определен защитник.

Гражданско производство за настойничество/попечителство (членове 12—33 от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство)

- Тази процедура започва по инициатива на прокуратурата, детето на възраст над 12 години, неговите възходящи родственици, братя и сестри или законния представител на малолетното или непълнолетното лице.
- Отговорност на прокуратурата е да представлява малолетното или непълнолетното дете в съда, да извършва действия от негово име, да изисква уреждането на родителската отговорност и да защитава интересите на детето.
- Това представлява охранително производство, което започва с подаване на молба в съда и в случаите, когато има възражение.
- Когато по закон не е предвидено друго, страните трябва именно в молбата и във възражението да посочат списъка със свидетели и да изискат всички доказателства.
- Съдът се консултира от мултидисциплинарни технически екипи.
- Детето има право да бъде изслушано. За тази цел съдията оценява, с определение, способността на детето да разбира въпросите и може да разчита на техническа консултация.
- По време на заседанието съдията изслушва детето, страните, членовете на семейството и други лица, които счита, че е от значение да бъдат изслушани.
- Решения за временни и обезпечителни мерки могат да се постановяват на всеки етап от производството.
- На всеки етап от производството съдията може да разпреди намеса на служби за публична или частна медиация, при условие че страните се съгласят да използват медиация.
- По-специално при производства, свързани с уреждане на родителската отговорност, се насрочва среща с родителите, а ако родителите не постигнат споразумение на срещата, съдът ги насочва към медиация (ако те приемат) или към техническо изслушване от специалист. Привеждането на фактически доводи, разследването, изслушването и постановяването на съдебно решение следват единствено ако не е възможно да се постигне споразумение по един от тези начини.
- Страните имат право да научават предоставената чрез техническата консултация информация, както и другите доказателства и становища, включени в производството; те могат да изискват пояснения, да добавят други доказателства или да подават молба за изискване на информация. Съдията може да отхвърли тези молби с определение, което не подлежи на обжалване, ако счита, че са ненужни, невъзможни за изпълнение или водят до забавяне.
- Изслушването, когато такова се провежда, винаги се записва.
- Решението на съдията се мотивира.
- Назначаването на адвокат е задължително единствено на етапа на обжалването. На първа инстанция обаче назначаването на адвокат на детето е задължително в следните случаи: когато интересите на малолетното или непълнолетното лице и тези на родителите му, законния му представител или неговия попечител/настойник са в конфликт; когато дете с подходяща степен на зрялост поиска това от съда.
- Освен ако изрично не е предвидено друго, могат да бъдат обжалвани съдебни решения, произнесени като окончателни или предварителни, във връзка с прилагането, изменението или прекратяването на граждански мерки, свързани с настойничество/попечителство.
- Могат да обжалват: прокуратурата и страните, родителите, законният представител и всяко лице, което *фактически* упражнява съдържанието на родителските права.
- Жалбите се обработват и съдът взема решение по тях както по граждански дела — в 15-дневен срок за представяне на искове и за даване на отговор.
- Обжалванията имат чисто деволутивно действие, освен ако съдът не определи друго.

Дела, които попадат в рамките на компетентността на службите по гражданско състояние (членове 1775—1778-A от Гражданския кодекс; членове 12—14 от Декрет-закон № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на главната прокуратура и службите по гражданско състояние)

В случай че споразумението относно родителската отговорност е приложено към споразумение за

развод или законна раздяла, трябва да се подадат следните документи:

- Процесът на законна раздяла или развод по взаимно съгласие започва с подаването на молба, подписана от съпрузите или техните представители, в службата по гражданско състояние.
- Молбата се разглежда във връзка с общата собственост, споразумението за развод, издръжката между съпрузите и определянето на семейното жилище в допълнение към споразумението за упражняване на родителска отговорност, когато има непълнолетни или малолетни деца и няма предходно съдебно разпореждане.
- Във връзка с молбата незабавно се прави автоматична справка с базата данни на службата по гражданско състояние, а необходимите документи се включват в базата данни, за да се потвърди актът за сключен брак на заинтересованите страни и сключването на предбрачно споразумение, декларирано пред длъжностното лице по гражданското състояние, освен в случаите, когато в акта за сключен брак е посочен режимът на имуществените отношения.
- След като бъде получена молбата, длъжностното лице по гражданското състояние уведомява съпрузите за наличието на услуги за семейна медиация.
- Когато бъде постигнато споразумение относно упражняването на родителската отговорност във връзка с непълнолетни или малолетни деца, делото се изпраща на прокуратурата към окръжния съд (judicial de primeira instância), компетентен да разгледа въпроса в рамките на юрисдикцията, в която се намира службата по гражданско състояние, така че прокуратурата да може вземе решение относно споразумението в рамките на 30 дни.
- Ако прокуратурата сметне, че споразумението не защитава адекватно интересите на малолетните или непълнолетните лица, ищците могат да го изменят по подходящ начин или да представят ново споразумение, като в този случай то ще бъде повторно разгледано от прокуратурата.
- Ако прокуратурата сметне, че споразумението надлежно гарантира интересите на малолетните или непълнолетните лица, или ако съпрузите са изменили споразумението в съответствие с указанията на прокуратурата, длъжностното лице по гражданското състояние проверява дали са изпълнени законовите предположения и може да определи за тази цел да бъдат изпълнени действия и да бъдат представени всички необходими доказателства, след което взема решение по основателността на молбата.
- В случай че ищците не внесат измененията, за които прокуратурата е дала указания, и запазят намеренията си за развод, делото се отнася до районния съд, в чийто район се намира службата по гражданско състояние.

В случай че родителите — независимо дали имат сключен брак или не — желаят да уредят упражняването на родителската отговорност за общите си малолетни или непълнолетни деца или да изменят вече одобрено споразумение, те трябва да подадат молба в който и да било момент, в която и да е служба по гражданско състояние. За тази цел те следва да включат следните документи:

- молба за уреждане на упражняването на родителската отговорност;
- споразумение относно упражняването на родителската отговорност и относно издръжката на малолетните или непълнолетните деца, подписано и от двамата родители или от техни представители.
- Длъжностното лице по гражданското състояние преглежда споразумението и приканва родителите да го изменят, ако то не защитава интересите на малолетните или непълнолетните лица.
- След това споразумението се изпраща на прокуратурата към окръжния съд, компетентен по въпроса, в района по местопребиваване на малолетното или непълнолетното лице, така че тя да може да се произнесе в рамките на 30 дни.
- Ако няма възражение от прокуратурата, делото се изпраща на службата по гражданско състояние, а длъжностното лице по гражданското състояние одобрява споразумението.
- Решенията за одобрение имат последиците на решения на съдебна инстанция.

Информацията относно компетентността на службите по гражданско състояние може да бъде намерена на адрес: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=581&tabela=leis

Субекти, към които могат да се обръщат заинтересованите страни (в зависимост от случая — съдилищата, комисиите за закрила на децата и младежите и службите по гражданско състояние):

Материална и териториална компетентност на съдилищата

Съответният съд за уреждането на родителската отговорност е съдът за семейни дела и дела, касаещи непълнолетни или малолетни лица, в районния съд (член 123, параграф 1, буква г) от Закона за организацията на съдебната система). В области, които не попадат в компетентността на съда за семейни дела и дела, касаещи непълнолетни или малолетни лица, компетентен е местният граждански съд към районния съд или съдът с обща компетентност.

По отношение на териториалната компетентност се прилагат следните правила (член 9 от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство):

- компетентен е съдът по местопребиваване на детето по време на образуване на производството;
- ако местопребиваването на детето е неизвестно, компетентен е съдът по мястото, където пребивават носителите на родителската отговорност;
- ако носителите на родителска отговорност пребивават на различни места, компетентен е съдът по местопребиваване на лицето, което упражнява родителската отговорност;
- в случай на съвместно упражняване на родителска отговорност е компетентен съдът по местопребиваване на лицето, при което пребивава детето, или в случай на съвместно упражняване на родителски права — съдът, пред който е бил предявен първият иск;
- ако някой от исковете се отнася до две деца, които са деца на едни и същи родители и пребивават в различни райони, компетентен е съдът, пред който е бил предявен първият иск;
- ако някой от исковете се отнася до повече от две деца, които са деца на едни и същи родители и пребивават в различни райони, компетентен е съдът по местопребиваване на повечето от децата;
- ако при образуване на производството детето пребивава в чужбина и португалският съд има международна компетентност, съдът, който е компетентен да разгледа делото и да вземе решение по него, е съдът по местопребиваване на ищеца и ответника;
- когато ищецът и ответникът пребивават в чужбина и португалският съд има международна компетентност, делото се разглежда от Лисабонския съд за семейни дела и дела, касаещи непълнолетни или малолетни лица (*Juízo de Família e Menores de Lisboa*) в съдебния район на Лисабон;
- без да се засягат правилата за съединяване на искове и разпоредбите на специфичен закон, всички фактически промени, настъпили след започване на производството, не се вземат предвид.

Материална и териториална компетентност на комисиите за закрила на децата и младежите (член 79 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск)

Комисиите за закрила на децата и младежите са компетентни по въпроси, свързани с процедури относно полагането на грижи и закрилата на децата и младежите, изложени на риск, когато има съгласие между родителите и няма възражение от страна на малолетното или непълнолетното лице.

По отношение на териториалната компетентност се прилагат следните правила:

- комисията за закрила на децата и младежите или съдът по местопребиваване на малолетното или непълнолетното лице в момента на получаване на уведомлението за ситуацията или на започването на съдебното производство е компетентна/компетентен да прилага мерки за полагане на грижи и закрила;
- ако местопребиваването на детето или младежа е неизвестно и не може да бъде определено, е компетентна комисията за закрила по мястото, където се намира детето;
- комисията за закрила по мястото, където се намира малолетното или непълнолетното лице, предприема стъпките, които се считат за неотложни, и необходимите мерки за незабавна закрила на детето;
- ако след прилагането на мярка, която не е охранителна, детето или младежът смени своето местопребиваване за повече от три месеца, случаят се препраща до комисията за закрила на децата и младежите по новото местопребиваване;
- прилагането на мярка за полагане на грижи и закрила в приемно семейство не предполага смяна на местопребиваването на детето или младежа;
- комисията за закрила с териториална компетентност в общината или района, където са приети детето или младежът, ще сътрудничи на комисията за закрила, наложила мярката за полагане на грижа и закрила, в пълната степен, необходима за ефективните последващи действия по наложената мярка, както се изисква за тази цел.

Материална и териториална компетентност на службите по гражданско състояние (член 6 и членове 12—14 от Декрет-закон № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на главната прокуратура и службите по гражданско състояние)

В зависимост от съответния въпрос службите по гражданско състояние са компетентни да одобряват споразумението във връзка с родителската отговорност, независимо дали е подадено самостоятелно, или е приложено към молба за развод или законна раздяла по взаимно съгласие.

В зависимост от съответния въпрос службите по гражданско състояние са компетентни да обработват молби и да вземат решения по производства за развод или законна раздяла по взаимно съгласие, включително да одобряват приложени споразумения по отношение на родителската отговорност.

Правилата относно териториалната компетентност не се прилагат спрямо службите по гражданско състояние. Казано с други думи, страните могат да се обръщат към която и да е служба по гражданско състояние.

Компетентност при съединяване на искове (член 81 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск)

- Ако във връзка с едно и също дете поотделно бъдат образувани гражданско производство за настойничество/попечителство и производство за полагане на грижи и закрила, включително процедури пред комисията за закрила на децата и младежите, или процедура за настойничество/попечителство с възпитателна цел, тези производства трябва да бъдат разглеждани като съединено дело, независимо от техния статус, а съдията, компетентен да разглежда делата, е съдията, пред който е било заведено първото производство.
- Разпоредбите на предходния параграф не се прилагат за граждански мерки, свързани с настойничество/попечителство, с цел автоматична проверка на майчинство или бащинство, или за тези, които са от компетентността на службите по гражданско състояние, или за тези, които се отнасят до повече от едно дете.
- В случай на производство за развод или законна раздяла към това дело се присъединяват процедурите за уреждане на упражняването на родителска отговорност, предоставянето на издръжка и лишаването от правото да се упражнява родителска отговорност.

Когато на риск са изложени повече от едно деца или младежи по едно и също време, може да бъде образувано едно производство, а ако са образувани различни производства, всички те могат да бъдат присъединени към това, което е започнато първо, ако това е обосновано предвид семейните връзки (член 80 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск).

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Процедурата вече бе разгледана в отговора на въпрос 10.

Делата, свързани с полагане на грижи и закрила, и гражданските дела, свързани с настойничество/попечителство, могат да се считат за извънредни процедури, когато забавянето може да засегне неблагоприятно интересите на детето. В такъв случай те се обработват и по време на съдебни ваканции.

При всички случаи в извънредни ситуации могат да се прилагат временни мерки.

По-специално са предвидени следните неотложни съдебни производства (член 92 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск):

- По искане на прокуратурата съдът, след като бъде информиран за ситуации, които създават опасност за живота или за физическата или психическата неприкосновеност на малолетното или непълнолетното лице, постановява временно решение в срок от 48 часа, с което потвърждава взетите за незабавна закрила на детето мерки, като прилага някоя от предвидените в закона мерки за полагане на грижи и закрила или определя какво е подходящо за бъдещето на малолетното или непълнолетното лице.

- За тази цел съдът провежда кратки и належащи разследвания и разпорежда какви да бъдат необходимите стъпки, за да се гарантира, че неговите решения се изпълняват, като може да използва полицейските органи и да разреши на лицата, отговорни за изпълнението на решенията му, да влизат в домове през деня.

По-специално са предвидени следните неотложни съдебни производства (член 91 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск):

- когато съществува опасност за живота или за физическата или психическата неприкосновеност на малолетното или непълнолетното лице и липсва съгласие от носителите на родителската отговорност или от лицата, които *фактически* упражняват съдържанието на родителските права, всеки орган с компетентност по въпроси, свързани с децата и младежите, или комисиите за закрила на децата и младежите, предприема подходящи мерки за незабавна закрила на малолетното или непълнолетното лице и изисква намесата на съда или полицията;
- извършващият намесата субект уведомява прокуратурата незабавно или, ако това не е възможно, веднага щом стане възможно;
- докато настъпи моментът, в който съдът може да се намеси, полицията извежда детето или младежа от опасността, в която се намира, и гарантира, че му е осигурена извънредна закрила в приемно семейство, в сграда на органите, които са компетентни по въпросите на децата и младежите, или на друго подходящо място;
- прокуратурата, след като получи уведомление от който и да е от посочените по-горе субекти, незабавно изисква от компетентния съд да предприеме неотложни правни действия.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разноските по производството?

Да, за производства пред съда и службата по гражданско състояние е налична правна помощ.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, по начина, който вече е посочен в отговора на въпрос 10.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Нарушение на съдебно решение относно родителска отговорност (член 41 от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство)

Ако по отношение на положението на детето единият от родителите или трето лице, на което то е поверено, не спазва условията, определени в споразумение или решение, съдът може служебно, по молба на прокуратурата или на другия родител:

- да разпорежи необходимите стъпки за осигуряване на изпълнението;
- да наложи глоба до 20 разчетни единици (през 2021 г. стойността на една разчетна единица е била 102,00 EUR);
- както и, след като извърши проверка по съответните предположения, да разпорежи на неизправната страна да плати обезщетение в полза на детето, подалия заявлението родител или и на двамата.

Ако споразумението е одобрено от съда или ако съдът е произнесъл решението, молбата се обединява с производството, в което е постигнато споразумението или е произнесено решението, за което съответният съд ще бъде сезиран, ако съгласно правилата относно компетентността и юрисдикцията той е компетентен да разгледа нарушението.

След като молбата бъде обработена или добавена към процедурата, съдията призовава родителите на среща или, в изключителни случаи, уведомява ответната страна да внесе писмени изявления, както

сметне за уместно, в срок от пет дни.

На срещата родителите могат да се споразумеят да изменят предвиденото във връзка с упражняването на родителската отговорност, като отчитат интересите на детето.

В случай на неспазване на режима на посещения, ако ответникът не присъства на срещата, не внесе писмени изявления или ако неговите писмени изявления са явно неоснователни, съдът може да разпорежи предаване на детето, за да бъде спазен режимът на посещения, като посочи къде следва да се осъществяват посещенията и осигури присъствието на технически консултанти от съда.

Ответникът се приканва да освободи детето по определения начин, като се уведомява, че може да му бъде наложена глоба.

Ако не бъде свикана среща или ако родителите не успеят да постигнат споразумение, съдията насочва родителите към медиация (ако родителите са съгласни да я използват) или към техническо изслушване от специалист, след което взема решение.

Ако е наложена глоба и тя не бъде платена в срок от десет дни, се извършва принудително изпълнение като съединено дело към съответното производство.

Това е предвидено в и се урежда от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство, одобрена със Закон № 141/2015 от 8 септември 2015 г., която може да бъде намерена на адрес:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?artigo_id=2428A0048&nid=2428&tabela=leis&pagina=1&ficha=1&so_miolo=&nversao=#artigo

Принудително изпълнение на решения за издръжка

За да се изпълни принудително предоставянето на издръжка, могат да се използват три алтернативни възможности: изслушването във връзка с нарушението на родителска отговорност, посочено по-горе; изслушване преди принудително изпълнение за предоставянето на издръжка, както е посочено по-долу; или специално принудително изпълнение на издръжка, както е посочено по-долу.

Изслушване преди принудително изпълнение за събиране на дължимата издръжка (член 48 от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство)

Когато задълженото по закон да плаща издръжка лице не плати дължимите суми в срок от 10 дни от датата, на която те са станали подлежащи на плащане, се съблюдава следното:

- ако лицето работи в публичния сектор, съответните суми се удържат, когато станат дължими, по искане от съда, отправено до работодателя на лицето в публичния сектор;
- ако лицето е административен служител, сумите се приспадат от възнаграждението или заплатата, за което съответният работодател ще бъде уведомен да обработва такива удържки и ще изпълнява ролята на депозитар;
- ако лицето получава наем, пенсии, надбавки, комисиони, проценти, възнаграждения, премии, помощи или подобни доходи, удържането от тези вноски се извършва в момента, когато трябва да бъдат платени или кредитирани, като се отправят необходимите заявки или уведомления, а лицата, които се уведомят, изпълняват ролята на депозитари.

Удържаните суми покриват също натрупаната преди това издръжка и се плащат директно на лицата, които трябва да ги получат.

Специално принудително изпълнение на издръжка

В случай че се дължи издръжка на непълнолетни или малолетни лица, вискателят на издръжката може като алтернатива да образува специално производство за издръжка, както е предвидено в член 933 от Гражданския процесуален кодекс. По този начин в рамките на едно дело могат да бъдат събрани в пълен размер сумите, чийто падеж е настъпил, които са просрочени или които предстои да станат изискуеми. При действията по принудително изпълнение вискателят на издръжката има възможност да прибегне до по-широк набор от средства за принудително изпълнение, като например запор/възбрана и

залог на доходи.

При специално принудително изпълнение на издръжка ищецът може да поиска: да се присъди дял от сумите, заплатите или пенсиите, които другата страна получава; или да се възложи вземане за събиране върху доходите, принадлежащи на дължащото издръжка лице. Присъждането или залогът се осъществява отделно от запора или възбраната и е предназначен(о) за покриване на плащания на просрочените суми и на сумите, които ще станат изискуеми.

Когато ищецът иска присъждане на суми, заплати или пенсии, органът, който отговаря за тяхното изплащане или за обработването на съответните плащания, бива уведомен, че трябва да заплати присъдената част направо на ищеца. Присъдената сума трябва да се внася ежемесечно по банковата сметка на ищеца, който посочва номера на сметката в първоначалната молба.

Ако в молбата се иска залог на доходи, ищецът трябва да посочи имуществото, за което се отнася залогът, и съдебният изпълнител издава заповед, според която разглежданото имущество е достатъчно за покриването на издръжка, чийто падеж е настъпил или предстои да настъпи.

Взискателят на издръжката все пак може да поиска налагане на запор или възбрана върху имуществото на дължащото издръжка лице. Запор или възбрана може да бъде наложен върху движимо и недвижимо имущество, банкови депозити, права на кредит, търговски предприятия или акции на дружества.

Ако запорираното или възбраненото имущество бъде продадено с цел погасяване на задължението за издръжка, горницата не следва да се постановява за връщане на дължащото издръжка лице, докато плащането на издръжката, която ще стане изискуема, не бъде гарантирано в степен, която съдията счита за целесъобразна, освен при предоставено обезпечение или друга подходяща гаранция.

Дължащото издръжка лице следва да се призовава едва след като е осъществено налагането на запор или възбрана/присъждането/залогът на доходите. Възражението от страна на дължащото издръжка лице на принудителното изпълнение или на налагането на запор или възбрана не спира изпълнението им.

В случай на искане за изменение или прекратяване на плащанията за издръжка, докато е в ход специално принудително изпълнение на издръжка, искането за изменение или прекратяване се присъединява към изпълнението.

Настоящата версия на Гражданския процесуален кодекс може да бъде намерена на адрес:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1959&tabela=leis

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Признаване

Признаването на решение относно родителска отговорност, постановено в друга държава членка, обвързана с Регламент (ЕС) 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 г. (наричан по-нататък „преработеният Регламент „Брюксел IIa““), става автоматично. Казано с други думи, не е необходима специална процедура за признаване на решението.

За да бъде изпълнено в Португалия постановено в друга държава членка решение относно родителска отговорност по смисъла на преработения Регламент „Брюксел IIa“, заинтересованата страна трябва да се обърне към съда с молба за декларация за изпълняемост на това решение.

Има обаче два случая, предвидени в член 42 от преработения Регламент „Брюксел IIa“, при които не е необходимо да се подава молба за декларация за изпълняемост, а издаденото от съда по произход удостоверение по преработения Регламент „Брюксел IIa“ е достатъчно за изпълнението в Португалия на постановено в друга държава членка съдебно решение. Това се прилага при следните решения: решения относно права на посещение; решения за връщане на детето, взети от компетентния съд в резултат на

решение за отказ от връщане, издадено съгласно член 13 от Хагската конвенция от 1980 г. за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца.

Териториална компетентност по молбата за допускане на изпълнение

Териториалната компетентност по молбата за декларация за изпълняемост е посочена в преработения Регламент „Брюксел IIa“, както следва: молбата трябва да се подаде пред съда по местопребиваване на дължащото издръжка лице; или по местопребиваване на детето, на което е дължима издръжката; или, при липсата и на двата критерия на привързване — по мястото на изпълнение.

Изисквания и документи, които трябва да придружават молбата за допускане на изпълнение

Изискванията и документите, които трябва да придружават молбата за допускане на изпълнение, са посочени в преработения Регламент „Брюксел IIa“. Накратко, молителят трябва да приложи към молбата за допускане на изпълнение следното: заверен препис на съдебното решение; удостоверение за постановеното решение, издадено като е използван формулярът, съдържащ се в приложение III към преработения Регламент „Брюксел IIa“; в случая на решение, което е произнесено в отсъствието на ответника или което той е оспорил — доказателство, че той е бил призован или че недвусмислено е приел решението.

Процедура, предвидена в преработения Регламент „Брюксел IIa“, приложима за молбата за допускане на изпълнение

Приложимата процедура се урежда от правилата, установени в преработения Регламент „Брюксел IIa“, а за всеки аспект, който не е предвиден в този регламент — от вътрешните гражданскопроцесуални разпоредби на Португалия.

Така от регламента следва, че решението по молбата за декларация за изпълняемост не се предшества от процес на изразяване на възражения и че молбата може да бъде отхвърлена единствено на едно от основанията, определени в този регламент. Всяка от страните може да обжалва решението по молбата за декларация за изпълняемост в предвидените срокове. Португалският съд може да постанови, че чуждестранното съдебно решение подлежи на частично изпълнение, но не може да го преразгледа по същество.

Приложими гражданскопроцесуални разпоредби на Португалия

Молбата за допускане на изпълнение трябва да се подаде до съда за семейни дела и дела, касаещи непълнолетни или малолетни лица, в районния съд. Когато няма съд за семейни дела и дела, касаещи непълнолетни или малолетни лица, молбата трябва да се подаде до местния граждански съд към районния съд или до съда с обща компетентност.

Процедурата е общата процедура за установителен иск, предвидена в Гражданския процесуален кодекс на Португалия, като същевременно се прилагат специфичните разпоредби на преработения Регламент „Брюксел IIa“.

Тъй като винаги е допустимо обжалване, независимо каква е стойността, е задължително да се назначи адвокат.

Прокуратурата може да предприеме действие в защита на интересите на малолетното или непълнолетното лице.

В първоначалната молба молителят трябва (член 552 от Гражданския процесуален кодекс):

- да определи съда и съответния съдия, пред който/когото се предявява искът, и да посочи страните, като предостави техните имена, адрес или седалище, и ако е възможно — граждански и данъчен идентификационен номер, професия и месторабота;
- да посочи служебния адрес на своя процесуален представител;
- да посочи вида на иска;
- да изложи съществените обстоятелства, които са довели до предявяване на иска, както и правните основания на иска;

- да формулира искането;
- да обяви стойността на претенцията;
- да определи съдебния изпълнител, който да отговаря за призовките, или съдебния представител, който да отговаря за тях;
- да изиска събирането на доказателства, като в този случай цялата информация, предвидена в преработения Регламент „Брюксел IIa“, трябва да придружава искането;
- да приложи документ за платена съдебна такса или за отпускане на правна помощ под формата на освобождаване от такова плащане, включително в случаите, в които това освобождаване е било предоставено в държавата членка по произход.

Първоначалната молба и документите се подават от процесуалните представители по електронен път посредством компютърната система, поддържаща дейността на съдилищата, на адрес: <https://citius.tribunaisnet.mj.pt/>

Същата процедура е приложима, когато искът се предявява от прокуратурата в защита на интересите на малолетното или непълнолетното лице. Прокуратурата е освободена от разходи, когато действа в защита на интересите на малолетното или непълнолетното лице.

За достъп до компютърната система практикуващите юристи, стажант-юристите и адвокатите трябва да бъдат регистрирани при субекта, отговарящ за управлението на достъпа до компютърната система.

Когато предявяването на претенцията не включва назначаването на представител, а страната не се подпомага или се подпомага от представител, но има основателна причина, която възпрепятства последния да извърши процесуални действия по електронен път, първоначалната молба и документите могат да бъдат подадени по един от следните начини:

- като се подадат в деловодството на съда, като за процесуални цели е валидна датата на подаване на документа;
- като се изпратят с препоръчана пощенска пратка, като за процесуални цели е валидна датата на изпращане на документа с препоръчана пратка;
- като се изпратят по факс, като датата на изпращане се счита за дата на процесуалния акт.

След като бъдат получени в съда, първоначалната молба и придружаващите документи се вписват официално и се разпределят. Съдията проверява дали е налична цялата необходима информация и дали няма предвидени в преработения Регламент „Брюксел IIa“ основания за отказ, след което декларира изпълняемостта на решението. След това страните се уведомяват за решението относно изпълняемостта.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването и изпълнението на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

В член 30 от преработения Регламент „Брюксел IIa“ е предвидена възможността заинтересована страна да подаде в държава членка молба за декларация за непризнаване на решение относно родителска отговорност, издадено в друга държава членка.

В този случай съдът, до който страната следва да подаде молба в Португалия, както и приложимите процедурни правила са посочени в отговора на въпрос 15, със следното пояснение: това е случай на отрицателен установителен иск по общия ред. Това има последствия във връзка с правилата за доказателствената тежест, тъй като съгласно португалското право при отрицателен установителен иск ответникът трябва да докаже фактите, съставляващи претендираното право (член 343, параграф 1 от Гражданския кодекс).

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската

отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Отношенията между родителите и децата се уреждат (член 57 от Гражданския кодекс):

- от общото национално право на родителите;

или, ако такова не съществува,

- от правото на обичайното местопребиваване на родителите;

или, ако обичайното местопребиваване на родителите е в различни държави,

- от отечественото право на детето.

„Отечествено право на лицето“ означава правото на държавата, чийто гражданин е то (член 31 от Гражданския кодекс).

Отечествено право на лице без гражданство е правото на държавата, в която е неговото местопребиваване. Ако обаче лицето без гражданство е непълнолетно или малолетно лице, или недееспособно лице, негово отечествено право е това на местожителството му за правни цели (член 32, параграфи 1 и 2 от Гражданския кодекс).

Къде да намерим приложимото законодателство

- [Граждански кодекс](#)
- [Граждански процесуален кодекс](#)
- [Общи принципи на медиацията](#)
- [Система за семейна медиация \(Министерска заповед за изпълнение № 13/2018 от 22 октомври 2018 г.\)](#)
- [Правна рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство](#)
- [Закон за закрила на децата и младежите, изложени на риск](#)
- [Закон за организацията на съдебната система](#)
- [Достъп до правото и съдилищата](#)
- [Производства от компетентността на главния прокурор и службите по гражданско състояние](#)
- [Регламент \(ЕС\) 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвлечане на деца \(преработен текст\)](#)

Предупреждение:

Нито звеното за контакт на ЕСМ по граждански дела, нито съдилищата или други образувания и органи са обвързани от информацията, съдържаща се в настоящия информационен лист. Също така все пак е необходимо да се прочетат действащите правни текстове, които подлежат на редовно актуализиране и еволюционно тълкуване на съдебната практика.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

Последна актуализация: 05/04/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се

съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.